

University of Groningen

Recensie van: Geert Mak, Reizen zonder John. Op zoek naar Amerika

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2012

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Renders, H. (2012). Recensie van: Geert Mak, Reizen zonder John. Op zoek naar Amerika. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

boeken

Laatste bundel Komrij

Op 20 september verschijnt postuum een nieuwe dichtbundel van Gerrit Komrij. In *Boemerang en andere gedichten* staan 77 gedichten. De vorige maand overleden dichter liet op zijn sterfbed weten dat op zijn bureau in zijn huis in Portugal nog een nieuwe bundel lag die 'praktisch af' was. Volgens de uitgever is de bundel 'een samenballing van zijn kunnen'.

Covers Bakker naar UvA

Voormalig uitgever Bert Bakker van de gelijknamige uitgeverij, die nu valt onder het fonds Prometheus/Bert Bakker, heeft zijn collectie met omslagen overgedragen aan de afdeling Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam. Hieronder bevinden zich de eerste omslagen die in Nederland met de computer zijn gemaakt.

Mak in de Verenigde Staten

Detroit, dankzij de daar gevestigde auto-industrie ooit het toonbeeld van de Amerikaanse welvaart, nu een stad in verval. Schrijver Geert Mak trof er een spookstad aan.

FOTO JEFF HAYNES/AFP

Geert Mak:
Reizen zonder John
Op zoek naar Amerika
Atlas Contact, €34,95.

★★★★☆

In 1960 maakte John Steinbeck – wereldberoemd geworden door zijn roman *Of mice and men* (1937) – samen met zijn hond Charley een reis door Amerika. In een truck die tevens als camper diende, ondernam hij als het ware een inspectietocht door zijn geboorteland. Hij publiceerde het verslag van deze reis onder de titel *Travels with Charley*.

Precies een halve eeuw later reisde Geert Mak (samen met zijn vrouw) in het spoor van Steinbeck door de VS, met als centrale vraag in zijn hoofd: wat is er de afgelopen decennia met dit land gebeurd?

Om die vraag te kunnen beantwoorden, moet je veel van de Verenigde Staten weten. En hoe schrijf je het op? Mak verweeft zijn eigen reiservaring met *Travels with Charley*, met de vele commentaren die er op dat boek zijn verschenen en vooral met een karrevracht aan literatuur over Amerika. Dat alles levert geen vrolijk beeld op.

In feite heeft Mak een boek over neergang geschreven, de neergang van John Steinbeck en vooral de neergang van wat ooit een trots land was, opgebouwd door kolonisten, dat nu verworpen is tot een consumptiesamenleving in crisis.

Mak stoort zich aan de onvermijdelijke airconditioning in elk Amerikaans hotel ongeacht de temperatuur of aan de vrachtwagenchauffeurs die hun motoren zelfs tijdens de lunch la-

ten draaien. Het zijn tekenen van de verspillende en overvloed van dit land, tegelijkertijd leeft ruim vijftien procent van de bevolking in armoede. De toekomstgerichtheid van de bekende Amerikaanse droom is omgeslagen.

In 2007 kwam dat omslagpunt. Voor het eerst in de geschiedenis vond meer dan de helft van de Amerikanen dat het vroeger beter was dan nu. En daar hadden ze ook wel reden toe. Toen Steinbeck Detroit aanded, floreerde daar de auto-industrie. General Motors zorgde voor welvaart. Mak treft een spookstad aan. De auto's worden in China of Japan gemaakt en een derde van de huizen staat leeg en zijn soms overwoekerd door onkruid.

Op zoek naar een motel dat in *Travels with Charley* wordt genoemd, zegt een medewerker van een tankstation: 'Gisteren was er ook al iemand die ernaar vroeg.' Het blijkt ene Bill Steigerwald te zijn, een journalist die aantoonde dat Steinbeck de boel heeft belazerd. Het romantische beeld dat hij als een soort antropoloog met de plaatselijke bevolking over hun problemen sprak, samen met zijn hond de eenvoud en eenzaamheid opzocht, blijkt op fictie te berusten.

In werkelijkheid maakte hij de helft van zijn reis samen met zijn vrouw, sliep hij in luxe hotels en verbleef Charley in het asiel. Ook een dame van *The Washington Post* bleek in dezelfde tijd als Mak Steinbeck achter-

na te reizen. Het maakt hem niets uit. Voor Mak is die hele Steinbeck slechts een aanleiding.

Reizen zonder John, zoals Maks boek heet, is een prachtig geschreven boek over de geschiedenis van een Amerika dat in de eindtijd verkeert. Steinbeck was nog getuige van heuse rassensnellen, nu heeft Amerika een zwarte president. Maar de armoedegrens valt nog vervaarlijk samen met de *colorline*.

In de jaren tachtig is *small town America* verdwenen, daarom is bijna

Goed geschreven geschiedenis van een land dat in de eindtijd verkeert

elk bezoek aan een provincieplaatsje een relaas over verval en leegloop. Scholen sluiten, jongeren trekken weg en de middenstand sterft uit. In 1960 werd er al licht nostalgisch over het treinverkeer in Amerika geschreven. Nu vijftig jaar later 'stuit je overal in het Amerikaanse landschap op verlaten spoorbanen en vergeten stations'.

Relatief veel aandacht besteedt Mak aan de Amerikaanse presidenten Teddy Roosevelt en diens verre fami-

lied Franklin Delano Roosevelt. FDR had polio gehad en kon daarom bijna niet meer lopen. Er was een stilzwijgende afspraak met de pers dat de president nooit gefotografeerd zou worden in zijn rolstoel. De Nederlandse verslaggeefster Jo van Ammers-Küller trok zich niets van die erecode aan en beschreef in *De Telegraaf* van 29 november 1939 heel precies hoe ze tijdens een bezoek aan het Witte huis zag hoe de president zijn entree maakte: 'Twee jonge sterke mannen dragen hem tussen zich in, hij zit op hun ineengestrengelde handen.'

Reizen zonder John staat vol van dergelijke weetjes. Bob Woodward, samen met Carl Bernstein bekend van het Watergateschandaal, zag als scholier het televisiedebat tussen Kennedy en Nixon en hoopte dat Amerika nooit zou kiezen voor 'een nicht' als John F. Kennedy. Het vermogen van de rijkste vierhonderd Amerikanen is groter dan dat van de armste honderdvijftig miljoen Amerikanen gezamenlijk. De jaarlijkse kosten van één Amerikaanse soldaat in Afghanistan zijn gelijk aan de bouw van twintig scholen. In Texas trof Mak een restaurant waar gasten gratis konden eten als ze een biefstuk van 72 ounce (ruim twee kilo) helemaal naar binnen weten te werken; 'Many have tried, many have failed.'

HANS RENDERS